

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠIČEVA 7

STEV. 1

JANUAR 1957

LETO XVI

I. Dolenc:

Narod je svoje sreče kovač

(Predavanje)

Zanimivo je opazovati, kako se obnašajo ljudje, kadar jim kaj ne gre po sreči. Nekateri ljudje so vedno nedolžni: sami niso ničesar zakrivili; da se jim slabo godi, temu so krivi samo drugi. Ker so ti ljudje mnenja, da sami niso krivi svojih neuspehov, zato jih tudi neuspehi ne izmodrijo, oziroma jih neuspehi nič ne izpremenijo.

Druge pa delajo ljudje, ki so mnenja, da je vsak svoje sreče kovač. Ti ljudje se ob vsakem neuspehu vprašajo: kako je prišlo do tega, da nisem imel uspeha? In pri premišljevanju pridejo na razne pogoje, ki so jih napravili; pridejo morebiti do tega, da so se dela lotili z nezadostnimi sredstvi, da je bilo delo za njihove moči začasno še pretežko; uvidijo, da so sami mnogo opustili, kar bi bili morali storiti, da so marsikaj storili napačno — in za take ljudi je vsak neuspeh izvor pametnih sklepov in ukrepov, za take ljudi je za vsak neuspeh izvor uspeha. Taki ljudje znajo to, kar je bilo danes nesreča, spremeniti jutri v srečo; današnji neuspeh je zanje izvor jutrišnjega uspeha. Jasno je, da ima bodočnost samo tisti, ki se drži gesla, da je današnji dan učitelj jutrišnjemu.

Kar velja za posameznike, velja v znatni meri tudi za narode. Narodi živijo drugačno življenje nego posamezniki. Življenje posameznikov merimo po letih in desetletjih, življenje narodov pa merimo po stoletjih in tisočletjih. Vendar pa imajo tudi narodi svojo otroško dobo, dobo svoje rasti in dobo svojega najvišjega razmaha, kateri sledi doba starosti in padeč v brezpomembnost. Ni treba omenjati, koliko narodov je to resnico že dokazalo na sebi. Pomislimo samo na stare Egipčane, na Babilonce in Asirce, na Peržane, mislimo na stare Kartagane, na Grke, na Rimljane. Posebno zanimiva je v tem oziru rimska zgodovina: zanimiva radi tega, ker so Rimljani kot političen narod dosegli take uspehe, kakršnih pozneje še noben narod ne. Kajti edino Rimljani so stvorili državo, o kateri so lahko rekli, da je imperium orbis terrarum, da je vlada nad vsem svetom. Ker nam je življenje tega naroda zelo dobro znano, tako znano kakor življenje nobenega drugega naroda v starem veku, zato lahko študiramo rojstvo tega naroda, iz neznatnih začetkov, dobo njegovega silnega razmaha in končno razpad močnega države. Prvotno se je latinski

jezik govoril na ozemlju, ki je bilo manjše nego današnja Slovenija. Toda narod, ki je na tem ozemlju živel, je bil izredno zdrav, žilav, priden, sposoben za življenje in je dosegel, da se je jezik tega neznatnega narodliča razširil po vsej sedanji Italiji in po vseh sosednjih državah. Saj še danes govore v Franciji, Španiji, na Portugalskem in v Rumuniji jezik, ki je direktni potomec nekdanjega latinskega jezika. Pri tem nismo niti omenjali obširnih pokrajin, ki so svojčas tudi spadale k veliki rimski državi, samo da se rimski jezik tam ni ohranil do današnjega dne. Danes pa leži zgodovina tega naroda zaključena pred nami. Ta narod je sedaj kakor mrtвец, ki ga zdravniki secirajo, da ugotavljajo, za katero boleznijo je umrl: je mrtвец, ki služi zdravnikom za proučevanje pogojev življenja in smrti pri narodih in državah.

Toda čemu vam to pripovedujem ob slovenski uri? Namen, ki ga imam pri tem, je ta-le: kakor danes študiramo vzroke razvoja in razmaha, pa tudi propasti drugih narodov, tako moramo tudi že sedaj študirati zdravje in bolezen našega naroda, da nam bo narod ostal zdrav in da njegova zgodovina še dolga, dolga stoletja in — upajmo — tudi tisočletja še ne bo zaključena.

Nam vsem je znano, da je življenje posameznih ljudi v današnji dobi neprimerno daljše, nego je bilo pred 100 leti. Čimbolj je človeštvo spoznalo pogoje zdravega življenja, toliko daljša je bila življenjska doba posameznika. Nekaj sličnega velja za narode. Kolikor bolj pozna kak narod pogoje za zdravje svojega življenja kot narod, toliko bolj zdravo bo živel in toliko dalje se bo vzdržal na površju.

Posameznik, ki hoče ostati zdrav, mora vedno imeti pred očmi svoje šibke strani, ki ga delajo podvrženega boleznim, in svoje dobre strani, s katerih pomočjo premaguje napade bolezni.

Tudi pri narodu je slično: tudi narod ima svoje slabosti, ki ga hočejo uničiti, ima pa tudi svoje vrline, ki ga ohranjajo pri življenju in povzročajo,

da je njegovo življenje vredno življenja, koristno njemu in drugim.

Najvažnejše vprašanje za vsak narod, ki hoče živeti, je to vprašanje, da spozna svoje slabe in svoje dobre strani. Ni bilo zaman napisano na vratih delfskega preročišča: Spoznavaj samega sebe! Saj je spoznavanje samega sebe prvi korak k poboljšanju, kakor je spoznavanje bolezni prvi korak k zdravljenju. Toda že za posameznika je težko, pravilno presojati samega sebe, kajti človek je le prerad malo sam vase zaverovan. Isto pa velja tudi za narode. Tudi za narode je težko, da bi pravilno presodili samega sebe. Profesor Ljudmil Hauptmann je zapisal nekoč besede, da bo takrat, ko bomo Slovenci izginili s sveta, treba zapisati na naš grob besede, da leži tukaj mrtvec narod, ki ni prenesel resnice. Torej je prof. Hauptmann hotel reči, da bo vzrok naše narodne smrti, ker ne spoznavamo sami sebe, ker se bojimo resnice o samih sebi, je ne iščemo, jo skušamo celo prikriti.

S tem sem prišel do ostrednje misli današnjega predavanja, do tiste misli, katero bi predvsem in — lahko rečem — tudi edino hotel danes podčrtati: spoznavajmo sami sebe kot narod! Pri slovenski uri se meni nobena stvar ne zdi tako važna kakor ta, da bi pri uri, ki je v posebni meri posvečena nam samim, čimveč razmišljali o samih sebi, da bi bila ta ura nekake duhovne vaje, kjer bi dajali sami sebi račun o samih sebi, o naših dobrih straneh, ki so nam izvor življenja, pa tudi o naših napakah, ki nas hočejo upropastiti. Ta ura naj bi bila analiza naših vrlin in naših slabosti. Slovenska ura naj bi bila protest proti temu, da bi kdo mislil, da bo kdaj na našem grobniku napisano, da smo propadli radi tega, ker nismo prenesli resnice.

Če bi me sedaj vi vprašali: No, sedaj je uvod že dovolj dolg; sedaj nam pa ti, predavatelj, povej, kakšni smo Slovenci! Našej nam naše napake in naše vrline, pokaži nam recept, kako naj se zdravimo, da bomo dolgo in srečno živeli na zemlji!

Na to vprašanje, oziroma na ta po-

živ ne morem drugega odgovoriti nego tole: to vprašanje je pri nas še mnogo premalo raziskano; skoraj bi rekel, da je še skoro povsem neraziskano. Mislim, da ga nima Slovenija, ki bi si danes upal odgovoriti na to vprašanje. Saj na to stvar Slovenci doslej nismo mnogo mislili in treba bo zelo mnogo dela, resnega, vestnega in podrobnega dela, da bomo to vprašanje nekoliko razčistili. Edino, kar sem skušal doseči z današnjim predavanjem, je to, da vzbudim za stvar zanimanje in da pozovem vse, ki jim je to vprašanje pri srcu, da o stvari razmišljajo, o njej razpravljajo, če so peresu vajeni, tudi svoje misli objavljajo in tako pomagajo graditi našo bodočnost.

Če bi hoteli ugotoviti značaj našega naroda, si moramo predvsem biti na jasnem, da je značaj naroda v raznih pokrajinah zelo različen. Vzemimo samo razliko med Kranjcem, Štajercem, Korošcem in Primorcem. Pa tudi značaj naroda na bivšem Kranjskem ni enoten. Drugačen je Gorenjec kakor Skofjeločan, drugačen Kraševce nego Dolenjec iz vinorodnih predelov, drugačen je Ribničan nego Ljubljanski okoličan. Slične razlike imate na Štajerskem. Razlikovati moramo n. pr. Pohorca od Slovenjegoričana. V Prekmurju ustvarja veliko različnost značaja tudi vera. Na Koroškem se n. pr. Žiljani ločijo od ostalih Korošcev. Da je na Primorskem razlika med Tolminci in med prebivalci vinorodnih brd, med Vipavci in med tržaškimi okoličani, je jasno.

Če bomo hoteli torej kolikortoliko ugotoviti naš narodni značaj, bomo morali delo deliti. A kdo naj to delo izvrši? Gotovo predvsem izobraženci, ki prihajajo z raznimi deli naroda v stik in primerjajo prebivalstvo posameznih krajev med seboj. V tem oziru imajo lepo priliko za tozadevno delo n. pr. duhovniki, ki živijo intimno z narodom in prihajajo z njim v stik ob najrazličnejših prilikah. Važen prispevek bi lahko prispevali učitelji, zlasti starejši, ki primerjajo otroke posameznih krajev, kjer so službovali, glede nadarjenosti, glede obnašanja,

glede temperamenta, glede lepih in slabih lastnosti. Od ostalih izobraženih stanov prihajajo v poštev zlasti sodniki in odvetniki, ki primerjajo kriminaliteto posameznih krajev. Prav zanimivo bi bilo na primer, če bi se objavila statistika, na koliko prebivalcev pride v posameznih sodnih okrajih en zločin, n. pr. uboj, umor, rop, tatvina, požig. Videlo bi se, h katerim prestopkom kazenskega zakona se najbolj nagibljejo Gorenjci, h katerim Notranjci, h katerim Štajerci itd. Kajti vsak sodnik, ki je služboval po raznih mestih, bo vedel povedati, da je glede števila kriminalnih primerov med posameznimi sodnimi okraji pri nas velika razlika in da se nekatere vrste kršitve kazenskega zakonika v nekaterih sodnih okrajih relativno mnogo večkrat ponavljajo nego v drugih.

Kdor bo študiral naš narodni značaj, se pa seveda ne bo smel ustaviti samo pri opazovanju sedanjega življenja. Pregledati bo moral tudi naše slovo. Kajti ravno pisatelji so čisto značaj svoje pokrajine zelo jasno pokazali. Vzemite n. pr. Finžgarja, kako je opisal Gorenjce, vzemite Tavčarja in njegove Poljance, opazujte, kako se značaj Laščanov odraža v Levstiku in Stritarju. Prončavati bi tudi bilo treba, kako je na značaj ljudi vplivala zgodovina, n. pr. cerkvena vlada na Gorenjskem in vlada graščakov na Dolenjskem.

Treba bi tudi bilo pogledati, kako so sodili o nas tujei, ko so nas opazovali. Tozadevno bi opozoril na neko malenkost: na nekaj zanimivih sodb tujcev o Slovencih, napisanih v Malovi zgodovini slovenskega naroda na str. 181 in naslednji. Navaja n. pr. mnenje Nemca Rohrerja iz l. 1804, ki pripoveduje, da je »Dolenjec zbadal Gorenjca, češ, da se pol ure pred gostilno pomišlja, ali bi šel noter ali ne«. O Dolenjcu pa pravi pisec, da hodi brez premisleka v gostilno, se rad opijani in leze v dolgoce. Zato je povečini reven, ne pride nikoli do premoženja, dočim je Gorenjec zmeren, marljiv in imovit ter si sme skoraj v srečo šteti, da na njegovi zemlji ne

raste vinska trta. Pisec pravi dalje, da je našel v gorenjskih gorah nepri- merno več odkritosrčnosti in domačega veselja nego na Dolenjskem. Kajti nikdar niso tlaka in graščinske da- jatve Gorenjca tako zelo trle k tlom kakor Dolenjca. Zato je tudi Gorenjec mož-beseda in se drži sklenjene po- godbe. — Prav slično sodi o bivših Kranjcih tudi pisec Woltersdorf iz leta 1812. Zelo lepo je pisal o Slovencih leta 1815 francoski žurnalst Nodier ob priliki, ko so Francozi zapustili naše kraje: Bilo je to ljudstvo brez morilcev, brez tatov, brez slabih lju- di; mogel si — kakor pravi benečan- ski pregovor — teh šestero ilirskih po- krajinj prepotovati z denarjem na dlan- ni. Zanimivo bi bilo razmišljati, za- kaj ta sodba danes ne drži več v pol- nem obsegu.

V zvezi s proučevanjem našega na- rodneega značaja bi bilo tudi najla- žje odgovoriti na vprašanje, kaj je zgodovinska naloga Slovencev in kaj moremo mi človeštvu velikega dati, s čimer bo prav naš narod obogatil člo- večstvo. Če hočemo pri posamezniku določiti njegov poklic, upoštevamo njegove pozitivne in negativne last- nosti. Slično je tudi z določitvijo po- klica celega naroda.

Ves ta študij bi moral seveda imeti kot končni cilj: našo ozdravitev. Ta študij bi moral biti neprestan vir ve-

selega dela, zato da v časopisju, v lepi knjigi, na shodih, v šoli, na prižnici, v zasebnih razgovorih — povsod opo- zarjamo z besedo in še bolj z delom na to, kakšni smo, kakšni hočemo biti in kakšni moramo biti.

Ali smo v tem oziru že skušali kaj storiti? Nekaj malega pač: o našem narodnem zdravju so pisali nekateri naši pisatelji, razmotrivali smo o njem v časopisju; prav v letošnji zimski se- zoni si je ljubljanska Prosvetna zveza postavila za nalogo, da proučava to vprašanje na prosvetnih večerih. Sli- šali smo predavanje o značaju Go- renjcev, Korošcev, Goričanov, Štajer- cev, Prosvetne večere bo zaključil prof. Solar s predavanjem o naši na- rodni bitnosti, ki bo tvorilo nekaj za- ključek tozadevnih predavanj. Niso bila ta predavanja izbrana na slepo srečo: ne, tiste, ki so sestavljali pro- gram prosvetnih večerov, je vodila pri tem živa želja, da bi bili ti prosvetni večeri vsaj skromen ponovni začetek velikega študija o našem narodnem značaju; vodila jih je zavest, da ima bodočnost samo tisti narod, ki sebe pozna in ki prenese resnico tudi o sebi. Vodila jih je želja, naj bi nikoli ne prišel čas, ko bi bile na grobnem spomeniku slovenskega naroda napi- sane besede: Tukaj leži narod, ki je umrl, ker ni prenašal resnice. (Lj. Hauptmann v Času XVII. str. 534.)

Prvi Zvezin svet 7. I. 1937

Predsednik dr. Lukman otvori Zve- zin svet, pozdravi navzoče ter želi ve- liko plodonosnega dela našim pro- svetnim društvom v novem letu, ka- kor tudi mnogo uspeha današnjemu zborovanju.

Načrtno delo

Nato poda nekaj splošnih misli o prosvetnem delu. Dejstvo, da se je te- kom enega meseca osnovalo 14 deka- nijskih prosvetnih odborov, samo priča o pripravljenosti odbornikov za pro- svetno delo. Vsako človeško delo je nepopolno. V bratski vzajemnosti pa delo spopolnujemo in napake odprav-

ljamo. Prosvetno delo se mora vršiti smotreno po načrtu. Potrebno je, da si vsako društvo že spomladi določi na- črt za prihodnjo jesensko in zimsko dobo; kaj hoče delati in kako. O čem se bo predavalo, za kateri tečaj se je društvo odločilo, kdaj in kaj se bo igralo. Pri sestavljanju teh načrtov je treba upoštevati posamezne krajevne razmere in potrebe. Zato naj dekanij- ski odbori že na eni prihodnjih sej o tem razpravljajo.

Predavateljski klubi

Druga potrebna stvar pa je, da de- kanijski odbori sestavijo seznam onih

oseb v svojem okraju, ki bi bile zmogljive predavati po družtvih. Razdele naj si potem predmete in panoge. Predavatelji bi bili iz vrst duhovnikov, učiteljev, akademikov, zdravnikov, odvetnikov itd. Ko se sestavlja načrt, pa je treba imeti ozir na vso srenjo, na vse stanovce. Vsakdo mora od društva nekaj sprejeti. V tak načrt spadajo tudi izredne prireditve društev, to so 25 letnice, 50 letnice, spominski dnevi velikih mož, obletnice župnij, dalje dekanjski tečaji in dekanjski prosvetni tabori. V bodočem letu 1937 je predviden v vsaki dekaniji prosvetni tabor.

Društvene knjižnice

Skrb za društvene knjižnice mora biti ena pglavitnih zadev dekanjskega odbora. Kljub gospodarski krizi morajo dobiti društva potrebna sredstva, da se knjižnice spopolnijo. Če se v kakem društvu pokaže nesloga, naj okrajni odbori prijatejsko pa odločno delajo za mir in sloga. Razprti je v društvih najbolj ovirajo sveže delo. Resolucije, ki bodo tekom zborovanja predložene, naj bi nudile obilo gradiva za bodoče delo, pa tudi nasveti dekanjskih odbornikov se bodo v polni meri upoštevali.

L Narodnoobrambno delo v prosvetnih društvih.

O tem vprašanju referira dr. Ivo Česnik, nekaj misli je podal že v brošuri Problemi naše narodne obrambe, katero priporočamo predavateljem v prosvetnih društvih. Nato poda nekatere nasvete, kako naj vrši prosvetno društvo obrambo slovenstva, ki je v današnjih časih ena pglavitnih nalog slehernega slovenskega prosvetnega društva. Društva naj povsod pobijajo malodušnost, ki se javlja pogosto v krilatici: malo nas je, ne bo mogoče vzdržati navala. Zgodovinska resnica pa je, da tudi mali narodi žive in se razvijajo, če imajo dovolj odporne sile. Uporabljati je treba vedno in povsod materin jezik, ki naj bo ključ do zveličanske omike. Bodimo ponosni na svoj jezik, katerega so govorili naši predniki in zaupali nam

svoj narodni zaklad. Globoka rana v našem narodnem telesu so pa izseljenec. Ves naravni prirastek utone in izgine v izseljenstvu. Tej rani pa se je po svetovni vojni pridružila še nova rana: koroška in primorska narodna manjšina. Naša dolžnost je, da te manjšine ne smemo pozabiti. Milijon koroških in primorskih Slovencev mora stalno bdeti pred nami. Z zanimanjem moramo spremljati njihove boje, njihovo trpljenje in njihove žrtve. Zavedajmo se, da sta ti dve narodni manjšini dva močna jezova, kamor se zaganjajo valovi romanizacije in valovi germanizacije. Če bosta ta dva jezova ustavila val potujčevanja, potem bo tudi jedro naroda dovolj varno in močno.

Prosvetna društva naj seznanjajo člane z lepoto slovenske zemlje. V ta namen prirejamo izlete in potovanja ter naj pri vsaki priliki opozore na lepoto naših gora, naših jezer, slapov, naših rek. Izkopati moramo že napol pozabljene šege in običaje ter jih zopet oživeti med člani. Vzbujaati zanimanje za naše cerkvice, spomenike, božja znamenja, skrbeti za umetnostne spomenike. Vsak član društva naj dobro pozna svojo narodno zgodovino. Zgodovina je najboljša učiteljica tudi za življenje. V zgodovini pa se naučimo, koliko težav in bridkosti so prestali naši predniki, ki svojih tilnikov niso nikdar nikomur klonili. Naš narod ima mnogo odličnih pesnikov, pisateljev in umetnikov. Društva naj vzbujajo zanimanje za literarno zgodovino s primernimi predavanji, deklamacijami in recitacijami. Tudi društvene predstave na naših odrih naj pomagajo odkrivati literarne zaklade. Prva pot k poboljšanju, pravijo, je spoznavanje samega sebe.* Če hočemo narod vzgojiti, ga peljati k boljši bodočnosti, moramo najprej spoznati dobre in tudi slabe lastnosti našega naroda. Šele potem bo mogoče seči po zdravlilu, ki bo uspešno učinkovalo pri bodoči narodni vzgoji. Svoje misli strne v sledeče resolucije:

Prosvetna društva naj vrše svojo vzgojno nalogo s tem, da posvečajo veliko skrb gojitvi in brambi sloven-

stva. V ta namen naj: 1. **zafirajo narodno malodušnost in brezbriznost**, goje pa **narodno zavednost, naroden ponos in enotnost slovenstva**. 2. Vzbujajo naj smisel za naše narodnoobrambne probleme, našo diasporo, **izseljensko in narodno manjšinsko vprašanje**. Te probleme proučujejo in tudi praktično upoštevajo in se ravnavo po navodilih brošure PZ. Naši narodnoobrambni problemi. 3. Bude zanimanje za **lepoto slovenske zemlje**, za značaj prebivalstva, skrb za ohranitev **narodnih šeg in običajev**, pregovorov, pesmi, pravljic, noš itd. in to po geslu: spoznavaj samega sebe. 4. Seznanjajo ljudstvo z narodno, literarno, umetnostno, politično in gospodarsko **zgodovino slovenstva** in z njegovimi predstavniki in oblikovalci. 5. Skrb za oblikovanje in vežbanje slovenskega jezika pri svojih predstavah in prireditvah ter budno pazijo, da se za slovenščino upošteva načelo **enakopravnosti**. 6. Voditelji naših prosvetnih društev in naše izobraženstvo naj pa proučujejo in **zbirajo gradivo glede slovenskega narodnega značaja**, narodnih vrlin in napak ter javno po društvih in tudi zasebno, z besedo, delom in zgledom hvalijo sončne in odpravljajo senčne strani slovenstva.

II. Socialno delo v prosvetnem društvu.

(Referiral g. Smersu Rudolf)

V naših društvih se veliko predava in govori o socialnih vprašanjih. Tako da je članstvo že dovolj poučeno o perečih vprašanjih, ki prevevajo danes človeško družbo. Treba je iti korak naprej in začeti s pozitivnim delom. Okrožnice sv. očeta nudijo tako krasne smernice, kako je treba katoličanu tudi pozitivno ustvarjati, da pridemo do novega družabnega reda. Nauk je treba prestaviti v življenje. Od besed je treba preiti k dejanju. Iz društvenih dvoran je treba iti v delavnice in tovarne. Boj se namreč bije na terenu in ne med štirimi stenami v domači sobi. Članstvo je treba pripraviti na borbo, oborožiti jih z uma svetlim mečem. Da se bo to zgodilo, je nujno potrebna usta-

novitev socialnih krožkov in po teh krožkih ustanovitev delavske in namošćenske organizacije tudi na deželi. Svoje predavanje predavatelj resumira v **dveh resolucijah**:

1. Društva naj razlagajo krščanska socialna vprašanja na podlagi Quadergesimo anno.

2. Osmujejo naj se socialni krožki in ustanove strokovne delavske organizacije, ki bodo stale na strogo katoliških načelih.

Temu predavanju je sledila obširna debata, v katero so posegali navzoči. Debata se je sukala okrog vprašanja, katera je prava strokovna organizacija, kamor naj vstopajo katoliški delavci in delavke. Razmere, kakršne so danes, vodijo v pogubo. Koncem debate je bila sprejeta kot tretja resolucija: **Zvezin svet nalaga PZ nalogo**, da stopi pred Ordinarija ter ga prosi, da on bodisi kot cerkveni poglavar bodisi kot oseba, ki uživa ugled in ima moralno avtoriteto, odloči o tem sporu. Predsednik g. dr. Lukman naj vodi razgovore z dr. Korošcem o tem predmetu. Po nasvetih ordinarija in po nasvetu narodnega voditelja dr. Korošca izvede odločilno akcijo Prosvetna zveza.

Sprožilo se je dalje tudi vprašanje: kako organizirati kmetško delavstvo? Komunistični val sega danes tudi na kmete. Slabe gospodarske razmere, ki mučijo kmeta, ga napravijo sprejemljivega tudi za komunistične nauke. Temu bodo pač največ odpomogli fantovski odseki, v katerih se zbirajo tudi kmečki delavci in ki imajo nalogo, da preštudirajo brošurico: Boljševizem in mi.

III. Kako naj društva vzbujajo kmetško stanovsko zavest.

(Referiral g. Ludovik Puš)

Društva naj predvsem skrbе, da vzgajajo svoje člane in članice na podlagi kmetške stanovske zavesti. Kmetški stan je namreč tisti stan, na katerem stane drugi stanovi. Da bi preprečili beg z grude v mesta, je treba mladino poučiti, da naj ljubi svojo zemljo. Važno pa je vprašanje: kam s kmetško mladino? To vprašanje

naj reši Kmetiska zveza. Treba pa bo določiti smernice dela med prosvetnim društvom in Kmečko zvezo. Naloga Kmetiske zveze bo predvsem dvigati strokovno kmetisko izobrazbo. Delo o splošni izobrazbi pa je prepuščeno prosveti, društvu. To delo naj bo usmerjeno v ljubezni do domače grude. Dviga naj tudi tiste zaklade, ki so zrasli na domači zemlji. Stare navade, običaji — vse naj korenini v kmetiskem čustvovanju. Ne kaže pa siliti kmetiskega delavca v strokovno organizacijo. To bi pomenilo za njega odtujitev iz družinskega občestva. Kmet tudi ne more nikdar nudit tega, kar nudi tovarnar svojim delavcem, zato naj se tega vprašanja ne reši brez kmetiske stanovske organizacije, kar je Kmetiska zveza.

Svoje predavanje je resumiral s sledečo **resolucijo**:

1. Vse prosvetno delo v društvih, katerega člani so večinoma kmetje, naj bo usmerjeno v kmetijskem praven.

2. Določi se delokrog prosvetnega društva in Kmetiske zveze.

3. Vse delo naj bo posvečeno katoliški skupnosti in slovenski zavesti.

Tem resolucijam je dodal g. dekan škrobec še nekaj predlogov, kako naj se pospeši v društvu tudi kmetijska stanovska zavest. Predlaga, naj bi se gojile tako zvane **družinske kronike**, kamor naj bi se vpisal rodovnik, zgodovina hiše in važne letnice, ki se tičejo družine. Društva naj povsod gojijo tudi **lokalno zgodovino**. Čim bolj bodo člani poznali zgodovino svojega kraja, tem bolj ga bodo ljubili. Pospešuje naj se domača **kmetiska umetnost**, t. j. arhitektura, oprema hiše in slično. Pri organizaciji kmetiskih delavcev naj se vpelje starostno zavarovanje s pomočjo države. Strici in tete naj ostanejo v družini in pri hiši.

IV. Kako naj pospešuje Prosvetno društvo zdravstveno vzgojo in organizacijo zdravstvenega dela.

(Referiral dr. Ivo Pirc)

Pomanjkanje samostojnih higijenskih zdravstvenih organizacij se pri nas zelo občuti. Velik odstotek tega dela vrše pri nas prosvetna društva.

Preiti bo treba na sistematično delo. V vsakem društvu naj bi se osnoval **odbor za zdravstveno vzgojo**, ki bi imel na skrbi **zdravstvena predavanja, zdravstvene ure in tečaje**. Zdravstveno uro bi lahko vodil lajik, za predavanja bi se naprosil okrajni zdravnik, tečaje pa naj bi vodil Higijenski zavod. Naloga PZ je, da sestavi program za zdravstvene ure, da organizira klub zdravnikov in da nabavi filme in slike v zadostni meri. Naloga dekanijskega odbora pa je, da ima v svojem odboru vsaj enega zdravnika, da skrbi, da čim več društev sprejme v svoj program zdravstveno uro in zdravstveno predavanje. Predlaga, da se osnujejo tudi pri nas zdravstvene zadruge, kakor je že osnovana v Ponikvah na Dolenjskem. Končno predlaga **sledeče resolucije**:

1. Ugotavljamo, da delo za izboljšanje ljudskega zdravja in za dviganje zdravstvene vzgoje ne napreduje v skladu s potrebami ljudstva in zahtevami časa.

2. Ugotavljamo, da nazaduje in propada ljudsko zdravje ob pomanjkljivi zdravstveni zaščiti, ob nezadostni higijenski zaščiti in pri prenapolnjenih bolnicah.

Nerazveseljive zdravstvene razmere nalagajo PZ in društvom dolžnost, da posvetijo v bodoče še več dela zdravstveni vzgoji in da opravljajo to delo smiselno in načrtoma.

Te resolucije so bile sprejete. Debata se je vršila o vprašanju zdravstvenih zadrug.

V. Organizacija.

(Referiral Vinko Zor)

Za redno poslovanje društev in za razbremenitev Zveze se je v teku enega meseca osnovalo 14 dekanijskih odborov. Ti odbori naj imajo redno mesečne seje. Pregledajo naj takoj, v katerih župnijah še ni društev, v katerih društva spe ter poročajo Zvezi o stanju in delovanju društev. Kakor je ugotovljeno, ne deluje 57 društev. Na sedežih dekanijskih odborov naj se osnujejo predavateljski klubi. Napravijo naj za bodočo zimsko sezono načrte, katera predavanja

in katere tečaje bi vpeljali v svojem okolišu. Za poletno delo naj pripravijo načrte za dekanijske prosvetne taborc. Na teh taborih naj se govori o slovenstvu in proti komunizmu; popoldanska prireditve naj bo posvečena mladinskim nastopom. Dekanijski odbori naj tudi sestavijo seznam naših in nasprotnih društev, ker bi Zveza rada sestavila prosvetni zemljevid. Ena najbolj važnih nalog dekanijskih odborov je **revizija društev**. Pregledovalci naj pregledajo delovanje blagajnikov v denarnih stvareh, da se odvzame vsak povod nezaupanja do odbora. Pri pregledovanju naj pazijo tudi na poslovanje knjižnice. Vsaka knjižnica mora imeti tudi **mladinski oddelek**, v katerem naj bodo primerne knjige do 16. leta. Tudi poslovanje tajnikov naj se pregleda. Sejni zapisnik, društvena kronika, imenik članov naj bodo v redu. Da se knjige vodijo enotno, naj se povsod vpeljejo poslovne knjige PZ. Premalo se upošteva **naloga društvenega gospodarja**, čigar skrb je posvečena snagi, redu in inventarju društva. Zato vodi inventarni seznam vseh predmetov, ki so last društva. Njegovi skrbi je izročeno tudi **rediteljstvo**, ki mora biti pri vsaki društveni prireditvi, tako pri igri, pri predavanju, na fantovskih sestankih, sestankih deklisških krožkov, pri mladinskih urah itd. Morda se komu zdi to delo manj važno, toda odličen gospodarstvenik je izjavil: Ako naučite fante voditi sejne zapisnike in inventarne zapisnike, boste neizmerno koristili našemu gospodarstvu. Zadnja razpustitev društev je tudi pokazala, kolike važnosti so inventarni zapisniki, koliko tožb, koliko nesoglasij bi bile preprečenih, če bi bil inventarni seznam voden v redu. Društveni domovi, kjerkoliko so še samostojni, naj se prepisejo na cerkveno občino.

Naše delo naj bo posvečeno notranji ureditvi organizacije. V ta namen se predlaga ponovno sledeče:

1. Za razvoj društvenega življenja, za odnos društva na znotraj in na zunanaj, za poslovanje odsekov, za pravilno poslovanje in vodstvo poslovnih knjig je nujno potreben **poslovnik**. Njegova pglavilna misel je družinsko razmerje, ki mora vladati v društvu.

2. Podrobno naj se izpelje organizacija društev in odsekov po vseh župnijah. Zahteva se delitev dela, ki pa mora temeljiti na istih vodilnih načelih, imeti morajo skupne naloge, ker samo na ta način bo mogoče ohraniti našo **prosvetno organizacijo enotno**, kakor jo je zasnoval dr. J. E. Krek in njegovi sodelavci.

Članarina dek. odborov

Zvezin svet je nato sklenil, da dobijo dekanijski odbori od PZ 25 odstotkov vplačane članarine. Razgovor se je vršil tudi o taksah. PZ je že ponovno ukrenila vse potrebno, da bi bile predstave društev oproščene taks, kakor so vaške čitalnice v Srbiji.

G. Miloš Stare poudari, kako važno je delo prosvetnih društev v sedanjem času. Treba je, da se to delo vodi od zgoraj doli, ker le potem je upati na zmago nad marksizmom in ohraniti jo slovenski samobitnosti. V ta namen predlaga, da bi se Zvezin svet vršil mesečno. Sprejet je bil **predlog**, da se vršijo seje Zvezinega sveta po potrebi. Naslednja seja bo prvo sredo v marcu.

Predsednik g. dr. Lukman se je zahvalil udeležencem in referentom, nakar je zaključil Zvezin svet.

Vsled nujne tvarine so izostali nekateri članki, katere priobčimo v naslednji številki.

Vseбина: I. Dolencec: Narod je svoje sreče kovač. — Zvezni svet 7. I. 1937.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadružno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejcek